אישים באגרות הראי"ה

הרב זאב שחור

בעל בית תלמיד חכם, נאמן בענייני כספים · שנות חייו אינן ידועות לנו

3 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב זאב שחור היה בעל בית ירא שמים ובן תורה, שנודע בנאמנותו בענייני כספים. פרטים ביוגרפיים עליו לא מצאנו במקורות שבדקנו, ומה שידוע עליו כאן הוא מן האגרות.

הרב קוק על הרב זאב שחור

הרב קוק סומך על נאמנותו של הרב זאב שחור. כשנדונה הנהלת הכספים של ישיבת "תורת חיים", הרב קוק מציע לצרף לראש הישיבה "שנים מבע"ב בני-תורה חשובים, יראים ושלמים, הנודעים בנאמנות בשוק הכספים, כמו הר"ז שחור" (כרך ב', אגרת תקכז). אליו כותב הרב קוק גם בעניין רישום המגרש של בית הספר "תחכמוני" (כרך ב', אגרת תעט; ראו בפרשת לימודי קודש וחול: "תחכמוני" והגימנסיה (תרס"ח-תרע"ד)). ובימי המלחמה, כשבית החולים "ביקור חולים" בירושלים עמד להיסגר, היה בין החותמים על הבקשה לעזרה "מר שחור", ככל הנראה הוא (כרך ג', אגרת תשמג).

האגרות

כרך ב', אגרת תעט: לפי מכתב ועד "תחכמוני" בפרנקפורט, אפשר לרשום את המגרש של בית הספר על שם לי פייסט.

"ע"פ דרישת כ' מנהל התחכמני, מר נ. שלזינגר"

כרך ב', אגרת תקכז: על ישיבת "תורת חיים": לענייני הכספים יצורפו לראש הישיבה בעלי בתים נאמנים, כמו הרב זאב שחור.

"הנודעים בנאמנות בשוק הכספים, כמו הר"ז שחור"

כרך ג', אגרת תשמג: מסנט גאלן {{parshiyot/st-gallen}}: בית החולים "ביקור חולים" בירושלים עומד להיסגר. בין החותמים על הבקשה לעזרה "מר שחור", ככל הנראה הרב זאב שחור.

"ומר שחור, שניהם יקרים ונדיבים ומצוינים בתו"י"

נוסח האגרות – עם ביאור

3 האגרות שבהן נזכר הרב זאב שחור, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תעט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ג טבת תרע"ג - יפו **נמען:** הרב זאב שחור

לפי מכתב ועד 'תחכמוני' בפרנקפורט, הם מסכימים שהמגרש יירשם על שם יועץ המסחר ל' פייסט, אחרי שיירשם על שם ד"ר רופין או ד"ר וולך.

עיקרי הדברים

- רישום מגרש 'תחכמוני'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ג טבת תרע"ג[4]

לכ' ידידי הרב הנכבד ר'[6] זאב שחור נ"י[7], שלו'[8].

ע"פ[9] דרישת כ'[10] מנהל התחכמני, מר נ. שלזינגר, שהראה לי את מכתב הועד הפרנקפורטי, לביה"ס[11] התחכמני הנ"ל[12], וראיתי שכתוב בו שמצד הועד הנ"ל הם מרוצים שירשם המגרש על שם יועץ המסחר אדון ל. פייסט אחרי שיהי'[13] רשום על שם ד"ר[14] רופין או ד"ר וואללאך, [ארתור רופין, מנהל "המשרד הארצישראלי", או ד"ר משה וולך, מנהל בית החולים "שערי צדק"; ראו גם (כרך ב', אגרת תעו)] הנני מודיע לכ"ת[15] את הדברים כמו שהם, ע"פ המכתב הנ"ל.

בכבוד וברכה, הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. לכ' - לכבוד
6. ר' - רבי
7. נ"י - נרו יאיר
8. שלו' - שלום
9. ע"פ - על פי
10. כ' - כבוד
11. לביה"ס - לבית הספר
12. הנ"ל - הנזכר לעיל
13. שיהי' - שיהיה
14. ד"ר - דוקטור
15. לכ"ת - לכבוד תורתו

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקכז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ט אדר שני תרע"ג - יפו **נמען:** בירור לשואלים על 'תורת חיים'

הרב קוק מבהיר: רצונו שהרב יוסף אליהו יהיה ראש הישיבה במלואה, ופנוי לענייני הרוחניים. לענייני הכספים יצורפו אליו שני בעלי בתים נאמנים, כמו ר' זאב שחור, ר' יעקב חגיז או ר' ש"ש שיינפינקל.

עיקרי הדברים

- ראש ישיבה פנוי לרוחניות.
- גבאים נאמנים לכספים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ט אדר ב' תרע"ג[4].

בתור תשובה לשואלים אותי, לבאר את דברי אשר כתבתי בתעודתי לישיבה תורת חיים, [ראו (כרך ב', אגרת תצה)] שהרב הגאון ר'[5] יוסף אלי' שליט"א[6] ראוי לעמד בראש ההנהגה הרוחנית, שמזה משמע שבעניני כספים דעתי מסכמת שיעמד אחר בראש, הנני בזה לגלות את דעתי, שכל ישעי וחפצי הוא שיהי'[7] הרה"ג[8] הנ"ל[9] שי'[10] ראש הישיבה במילואה, דהיינו פנוי להענינים הרוחניים שלה להגדיל תורה ולהאדירה, ע"כ[11] לעניני כספים הנני מוצא לנכון שיצורף עמו על האדרסא עוד שנים מבע"ב[12] בני-תורה חשובים, יראים ושלמים, הנודעים בנאמנות בשוק הכספים, כמו הר"ז[13] שחור, או הר"י[14] חגיז, או הרש"ש[15] שיינפינקל. ובאופן זה אקוה שיבא הכל על נכון, בין מצד ההנהגה הרוחנית, בין מצד ההנהגה המעשית.

בעה"ח[16] אור ליום הנ"ל.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. ר' - רבי
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. שיהי' - שיהיה
8. הרה"ג - הרב הגאון
9. הנ"ל - הנזכר לעיל
10. שי' - שיחיה
11. ע"כ - על כן
12. מבע"ב - מבעלי בתים
13. הר"ז - הרב רבי שם שמתחיל באות ז (כגון זאב / זלמן / זכריה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
14. הר"י - הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

15. הרש"ש - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ש, ש (למשל: שמואל + שמואל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
16. בעה"ח - באתי על החתום

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תשמג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ד מרחשוון תרע"ו - סנט גאלן **נמען:** הרב זלמן פינס

על ההצעה להוציא שבועון: יעקב תיקן 'מטבע, שווקים ומרחצאות' בשכם, כדי להראות שתלמיד חכם יכול לעסוק בעסקי העולם; וכך גם רשב"י. אבל יש עיכובים: חולשתו, מעט השקידה שנשארה לו כנחמה בגלות, מחסור בכותבים, הוצאות ורישיון. בהערה: בית החולים בירושלים עומד להיסגר, והרב קוק מבקש עזרה.

עיקרי הדברים

- יעקב בשכם - תורה ועולם.
- עיכובים לשבועון.
- בית החולים.

נוסח האגרת עם ביאור

בעה"י[1] כ"ד מ"ח[2] עתר"ו[3] ס"ג.

שלו'[4] וברכה באה"ר[5] לכ'[6] רב רחימאי המאוה"ג[7] סוע"ה[8] הגביר המרומם מו"ה[9] זלמן פינס שליט"א[10] וכל משפחתו היקרה ברכת ד' וכט"ס[11].

שמחתי בדברי ידידות של כת"ר[12] אהובי שי'[13], וע"ד[14] ההצעה בענין השבועון, אשר מאוד הי'[15] ראוי לי לחפש איזה דבר תיקון להודות לד' חסדו. ובשכבר הימים אמרתי שיעקב תיקן מטבע שוקים ומרחצאות בשכם [שבת לג, על "ויחן את פני העיר" (בראשית לג, יח)] דוקא, שצפה ברוה"ק[16] שהוא מקום המוכן לפורעניות של חלוקת מלכות בי"ד[17], ויסוד מאסן במלכות ב"ד[18] האמור במדרש, [מדרש שמואל יג: ישראל מאסו במלכות שמים, במלכות בית דוד ובבית המקדש, ועתידים לבקש את שלושתם] שהוא משלושת החטאים שצריכין להתקן, שנאמר ואחר ישובו ב"י[19], [הושע ג, ה] הוא מפני שנחסרה האמונה שמלך עוסק בתורה וחכמה כדוד ושלמה יוכל לעסוק יפה בעסקי העולם של הנהגת המלכות, ובא יעקב איש יושב אהלים ונתן סימן שהוא מתקן גם מטבע שוקים ומרחצאות וה"ה[20] רשב"י[21] הצווח כ"כ[22] על הנחת חיי עולם בשביל חיי שעה, [שבת לג: רבי שמעון בר יוחאי, שבצאתו מן המערה טיהר את טבריה] חתר לתקן תיקון חומרי להסיר הטורח מרבים דלא ליקפו.

אמנם העיכובים הם ג"כ[23] רבים, ואחשוב קצת מהם. א' כעת עודני רפה-כח ל"ע[24] ומוכרחני להשמר מעבודה רוחנית כמה דאפשר עד יחנני ד' לשוב לאיתן הבריאות בחסדו. ב' קצת נחמתי בגלותי הוא מה שאוכל לפעמים לעסוק בקצת שקידה, ומסופקני אם כדאי להטרד גם פה בעסקים מטרידים כעריכה זו. ג' מסופקני אם ימצאו לנו העוזרים בכל המקצועות הדרושים גם לשבועון בעל השפעה כחלק אינפורמציוני, פוליטי, פיליטוני וכיו"ב[25]. ד' ע"ד[26] חשבון ההוצאה איני רואה שיספיקו ק' חותמים אחר חשבון המשלוח והעבודות הטכניות הצריכות הוצאה, חוץ ממה שאי אפשר כלל לנהל עתון הגון

בלא שכר סופרים, כי אסיא דמגן וכו'[27]. ["אסיא דמגן מגן שוו": רופא בחינם שווה כלום (בבא קמא פה)] חוץ מזה שאיני יודע איך הוא המהלך פה ע"ד הרשיון, וכמה יארך הדבר, והחסרון של דפוס מקומי בעיר העריכה.

אמנם אחרי כל אלה איני מפליג רעיון שאולי יש בו משום זכות הרבים, ואולי יש לכת"ר[28] דרכים כאלה שיכולים להקל את ההכבדות הנקובות, ואולי ימצאו סגל חבורה עוזרים ומסעדים, באופן שע"י[29] שאשית גם ידי הכהה עמהם יוכל באמת לצאת לפעלו לעורר רוח חיי אמת לתורה ולתעודה במדינה כזאת הצריכה לטללי תחיה. יטיב נא כבוד אהובי ויודיעני בפרטיות. והנני בזה חותם בברכה ומצפה לתשועת ד' דוש"ת[30] בכל רגשי ידידות וכבוד נעלה,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ.ב. נטרדתי כעת מאד כי הגיעה לי דעפעשע מירושת"ו[31], שבית החולים הכללי "ביקור-חולים האספיטאל", [בית החולים "ביקור חולים" בירושלים] שרוב בריחי דמערבא ביחוד בעיה"ק[32] ומחוזותי' סמוכים עליו, עומד חלילה להסגר אם לא תושט להם עזרה טלגרפית מהירה, והחותמים הם נאמנים ונכבדים מאד, מר עפשטיין אחי הרה"ג[33] ר"ב עפשטיין נ"י[34] ומר שחור, שניהם יקרים ונדיבים ומצוינים בתו"י[35]. ומה אעשה בעניי פה, ברור לי שלעת עתה נעולים שמה כל פתחי העזרה, והנני משתדל כעת בענין קדוש זה, ודי יהיה לעזרה לנו. אולי יוכל כת"ר לשים ידו עמדי להיות עושה ומעשה לפקוח נפשות רבות בהר הקודש. אין די באר גודל המצוה.

ידי"ע הנ"ל

---

1. בעה"י - בעזרת השם יתברך
2. מ"ח - מרחשון
3. עתר"ו - השנה תרע"ו (1915/1916) - בצירוף אותיות
4. שלו' - שלום
5. באה"ר - באהבה רבה
6. לכ' - לכבוד
7. המאוה"ג - המאור הגדול
8. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
9. מו"ה - מורנו הרב
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. וכט"ס - וכל טוב סלה
12. כת"ר - כבוד תורתו
13. שי' - שיחיה
14. וע"ד - ועל דבר
15. הי' - היה
16. ברוה"ק - ברוח הקודש
17. בי"ד - בית דין
18. ב"ד - בית דין
19. ב"י - בני ישראל
20. וה"ה - והוא הדין
21. רשב"י - רבי שמעון בר יוחאי
22. כ"כ - כל כך

23. ג"כ - גם כן
24. ל"ע - לא עלינו
25. וכיו"ב - וכיוצא בזה
26. ע"ד - על דבר
27. וכו' - וכולי (וכן הלאה)
28. לכת"ר - לכבוד תורתו
29. שע"י - שעל ידי
30. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
31. מירושת"ו - מירושלים תבנה ותכונן
32. בעיה"ק - בעיר הקודש
33. הרה"ג - הרב הגאון
34. נ"י - נרו יאיר
35. בתו"י - בתורה ויראה